

Na semnju.

Spisal *Andrej Rapè.*

I.

Barantač Matevž je kosil na malem svojem vrtu travo za svojo kravico in je mislil lepe misli. Kosa je zvenela v travi, zakaj trava je bila še suha. Ssssst — je zvenela, Matevž pa si je v tem govoril: „Jutri — ssssst, ssssst — jutri je semenj — ssst, ssst — v Lukovici je semenj — ssssst, ssssst, ssssst. Da, semenj je. Ssssst, ssst — imenitna kravica — ssssst, ssst! In odženem jo tja — ssssst — in prodam jo. Stotak — ssssst, ssst, ssst — stotak, to je denar! In takoj jeseni — ssssst — škrrt!“ Matevž je nehal misliti lepe misli. Košišče je zaškripalo in se mu je zlomilo. Preognjevitost je bil zamahnil, zatopljen v lepe misli.

Pograbil je nakošeno travo v koš, ga godrnjaje nad slabim košiščem zadel in nesel travo svoji kravici.

Večerilo se je že, in Matevževa žena je imela opraviti z večerjo. Sedemletni Jakec je sedel na ognjišču in pomagal kuhati. Matevž je sedel v veži na prag, Podprl si je z obema rokama glavo in dolgo mislil in molčal. Tudi gospodinja je molčala.

„Jutri poženem Marogo v Lukovico,“ je po dolgem molku izpregovoril Matevž.

„Nikar!“ je odgovorila žena.

Matevž je nadaljeval kakor bi tega ugovora ne bil slišal: „Maroga je sicer že stara. Ali poredila se je malo. Stotak — to je že denar!“

„Pa bomo potem brez mleka, dasi ni od Maroge posebno dobro in ne dela debele smetane,“ je iznova ugovarjala mati.

Mož je nadaljeval: „In kupim novo mlajšo, bolj molzno in z boljšim mlekom.“

„Kolikokrat si že tako rekel, pa smo bili le vsakokrat, kadar si barantal, po cele mesece brez mleka! Ne barantaj zopet!“

„Ali kupim mlajšo! Telička priredimo, in zopet bo nekaj za na stran.“

„Eh, ljubi Bog, za na stran! Da bi le za sproti kaj bilo, in za upnike, da bi kaj bilo.“

„Boš videla, Marijana, vse bo prav in dobro! Verjemi!“

„Saj vem, da je bob ob steno, odgovarjati ti, ko si si vtepel v glavo. da Marogo prodaš. Stori kakor moreš najbolje!“ se je naposled vdala žena.

Matevž jo je nekako hvaležno pogledal. Lice se mu je zjasnilo. Zopet ustreže svoji strasti. Barantal bo.

II.

Ah, kako je deževalo tisti dan! Vkljub temu pa se je po Lukovici na semnju vse trlo ljudi. Jakec je poganjal Marogo za očetom. O, to je odpiral oči! Kaj takega še ni nikoli videl. Igrače! . . . Oh, kako je bilo vse lepo! Ali Jakec ni mogel biti vesel. Tako rad je imel Marogo. Pasel jo je na motvozu s takim veseljem. In Maroga! Kako pridna je bila! Nikdar mu ni ušla, pa naj so ji tudi nagajale muhe. Jezno je mahala z glavo, da je on, Jakec, mislil, da si polomi rebra. Tudi potegnila mu je večkrat s tem mahanjem motvoz iz rok, ali zbežala ni nikdar. Z repom je opletala okolo sebe, ga večkrat zadela v obraz, da je videl iskre. a ušla mu ni. In sedaj jo oče žene na semenj, da jo proda, da baranta.

V take misli zatopljen je stopical za Marogo po silnem blatu. S palico je tuintam malo pobožal Marogo: He — Maroga, he!

* * *

Glumači so bili postavili tisti dan v Lukovici svoj šotor.

Tu so bile čudovite reči, ki jih je ugledal Jakec. Nad glavnim vhodom je plapolala velika zastava. Na zastavi je bila slika silnega leva, ki se bori s človekom. Borilec mu je pravkar zadal v krvaveče široko žrelo silen udarec, ki je leva treščil ob tla.

Po vsem igrišču so bile razobešene razne slike: boji na konjih, lovi s sloni na tигра. Povsod je bilo videti človeka v grozni smrtni nevarnosti, ali slednjič je bil vendarle človek povsod zmagovalec.

Več privlačne sile pa kot vse te slike je imel velik, železen voz, ječa velikanskega tигра, ki je v nji ležal raztegnjen in je vkljub kričanju in šumu v nji navidezno spal. Vse se je trlo ljudi okolo velike kletke, ki so z grozo in zanimanjem gledali kraljevsko postavo krutega krvoloka.

Jakec se je v vse to tako zagledal, da je pozabil na vse, tudi na očeta in Marogo.

III.

Na živinskem trgu je bilo živahno. Ondi za pošto se je, malo v klancu ležeč, razprostiral velik prostor za živino. Glava ob glavi je bila na njem, človek ob človeku. Toliko živine že dolgo ni bilo prignane na semenj. Možato so hodili med živino živinski prekupci s svojimi spremljevalci — vpijočimi mešetarji. Tuintam je kateri obstal in si ogledoval živino, vprašal po ceni, začudeno pomajal z glavo in odšel dalje, kot bi bila cena veliko prevelika, pa se kmalu zopet vrnil, povprašujoč iznova po ceni. Potapljal je s palico živino po križu, pošepetal nekaj na uho svojemu spremljevalcu mešetarju, šinil s šibico po pot mu zastavljajoči živini in se ril dalje, pustivši mešetarja blizu živine, ki je vprašal za njeno ceno in ki mu je ugajala. Povsod prerivanje, gneča in vpitje mešetarjev, prekupcev in mesarjev. Leno stoji prežvekujoča živina, gledaje neumno in pametno okolo sebe. Tuintam zamuka kaka krava, ki so ji vzeli telička, in hrepeneče gleda za mesarjem, ki je položil na voz njenega ljubljenca. Vpitje in jok! Tam ob robu ograje

stoji žena in joka, objemaje ljubo kravico, od katere se ne more ločiti, saj jo je pripravila beda, da je morala prodati dobro Lisko. Mešetar govori z vso vnemo vanjo in ji že vinjen stiska par svetlih kronic v roko. Branila se je ubožica, češ, cena je premajhna za dobro kravico, ali sladke besede in svetle krone so jo zmotile. Pa tudi sila za denar je k temu pripomogla. Udarila je v roko, in kup je bil gotov. In sedaj — težko slovo od dobre kravice.

* * *

Matevž je ril s svojo Marogo na motvozu dalje med gnečo in niti opazil ni, da se mu je Jakec zagledal in izgubil. Strast barantaška se ga je lotila z onim trenutjem, ko mu je udarilo v uho prvo vpitje mešetarjev.

Do živinskega trga se je preril s svojo kravico, in tu so ga — starega znanca — takoj obstopili mešetarji, prekupci in mesarji.

„Hoj — Matevž! Naprodaj?“

„Da! Prodal jo bom,“ je odgovoril ta.

„Koliko ceniš?“

In ko je zvedel za ceno, se je obrnil mešetar k svojemu gospodu in mu pošepetal nekaj na uho. Ta je zadovoljen prikimal z glavo in se oblastno postavil pred Marogo.

„Stodvajset kron!“ je rekel.

„Koliko pravite?“ je začudeno vprašal Matevž. „Saj ne prodajam danes prvič. Stodvajset! Pa za tako kravo! Tega pa ne in ne!“

Mešetar je skočil k njemu, mu del roko okolo vratu kakor bi ga objemal in mu dolgo šepetal na uho.

Med šepetanjem je majal Matevž z glavo, češ, da ni zadovoljen s tako ceno, ali vedno silneje so rinili vanj in mu ponujali denar.

„Ne bo nič!“ je odgovarjal. „Pa jo rajši ženem zopet domov. Kaj pa misliš, Joža?! Taka krava! Tako blago! Saj vendar poznaš živino! In to mleko! Da — mleko! Le čujte me, gospod! Tako smetano pa naredi mleko moje Maroge, da nič takega. Jakec je zadnjič skočil iz zapečka v latvico topljenega mleka. In kaj mislite, kaj se je zgodilo? Nič, prav nič se ni zgodilo! Smetana se v latvici še pretrgala ni! . . .“

Dvoje začudenih otroških oči je zrla na Matevža.

Jakec se je bil doli zavedel in se je ogledal po očetu, po Marogi. Nikjer ju ni bilo. Tedaj pa v jok. In je vpil in je tarnal pa klical očeta. Naposled se ga je usmilit mimo prišedši orožnik. Odvedel ga je na živinski trg, ker je povedal Jakec, da sta šla tja oče in Maroga. In ravno v onem trenutku je Jakec prišel do očeta, ko je ta tako pretirano hvalil svojo Marogo.

„Ata, saj nisem nikoli skočil v latvico,“ se je otroško oglasil Jakec poleg očeta, ki se je šele sedaj spomnil nanj.

Vsi so buhnili v silen smeh. Matevž pa je nepoklicanega razdiralca slave mleka njegove Maroge pogledal grdo po strani in del: „Jakec, saj tega ne veš več!“

„Saj je tudi mama rekla, da ni mleko naše Maroge dobro, da dela jako tanko smetano,“ je nadaljeval otrok.

Smeh in vpitje sta zadušila odgovor Matevžev. Pogledal pa je sinka tako hudo, da je takoj umolknil.

Zopet je skočil mešetar h kupcu in mu šepetal na uho in iznova se je pričelo vpitje in pregovarjanje.

IV.

Pozno proti večeru je sedel Matevž z Jakcem v gostilnici.

Marogo je prodal, ali kupil ni druge krave.

Tako-le si je mislil Matevž: imam vsaj priliko iti potem kam drugam na semenj. Žena mi ne bo odgovarjala . . .

„Ata! Zakaj pa nisva kupila druge krave, ko sva Marogo prodala?“ je boječe vprašal med vpitjem Jakec očeta.

„Veš, Jakec,“ mu je odgovoril oče, „ni bilo za nas na semnju nobene pripravne. Nekatero so bile predrage, druge preslabe.“

In zopet ga je Jakec pogledal s tistimi otroško-začudenimi očmi: „Pa, ata, saj nisva nič kupovala!“

„Nič, seveda nič, ker ni bilo nič primernega!“ je odgovarjal Matevž in se pripravljaj na pot proti domu.

Matevžev hlev je bil več mesecev prazen. Mati je prav prorokovala. Jakcu je bilo dolgčas, zato pa je sklenil, da je ne pusti nikdar več prodati, kadar oče zopet kupi novo Marogo.

Lena muca.

*Naša muca, lena muca,
črn rep ima,
z gobčkom tačico si liže,
žalostno mrmra.*

*Oj, pa miška, drobna miška
mimo nje hiti,
muca skoči, miška pa že
v luknjici tiči.*

*Oj, ti muca, lena muca,
kaj se zdaj solziš?
Prej hitreje bi skočila,
da jo v pest dobiš!*

Sokolov.

